

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 287/2024-20

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Michalom Feciľakom, advokátom, Jesenná 8, Prešov, proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 13Co/6/2021-404 z 30. marca 2021 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/165/2022 z 24. januára 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 30. apríla 2024 domáha vyslovenia porušenia základných práv vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 11 ods. 1 a 4 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práv na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozhodnutiami o jeho odvolaní a dovolaní v civilnom spore.

II.

2. Okresný súd rozsudkom zamietol žalobu sťažovateľa, ktorou sa proti žalovanému mestu domáhal vydania bezdôvodného obohatenia za užívanie jeho pozemku. Okresný súd zistil, že pozemok sťažovateľa je neudržiavaný, zarastený a čiastočne oplotený, pričom pôvodne bol v územnom pláne mesta určený na občiansku vybavenosť, no po jeho zmene v roku 2010 je určený na verejnú zeleň. Podľa okresného súdu to, že pozemok je v územnom pláne určený na verejnú zeleň, je významné len z hľadiska novej stavebnej činnosti, čo neznamena, že ho užívalo mesto alebo jeho obyvatelia, a tak sa mesto na úkor sťažovateľa bezdôvodne obohatilo. Pri právnom posúdení okresný súd vychádzal z toho, že ide o totožnú vec sťažovateľa, o ktorej už rozhodol v skoršom spore, ktorý skončil odmietnutím dovolania sťažovateľa uznesením najvyššieho súdu (4Cdo/211/2019), podľa ktorého pre vznik bezdôvodného obohatenia mesta nestačí, že pozemok je v územnom pláne mesta určený na verejnú zeleň. Preto okresný súd odkázal na svoje skoršie rozhodnutie a jeho záver,

podľa ktorého zmenou územného plánu sa z pozemku sťažovateľa nestalo verejné priestranstvo. Už v tomto skoršom rozhodnutí okresný súd odkázal na viacero rozhodnutí, z ktorých vyplýva, že územný plán stanovuje medze výkonu vlastníckeho práva, za čo vlastníčkovi pri zmene územného plánu nepatrí náhrada.

3. Na odvolanie sťažovateľa krajský súd ústavnou sťažnosťou namietaným rozsudkom rozsudok okresného súdu potvrdil. Stotožnil sa s právnym posúdením a poukázal na skutkové zistenie, že pozemok nijak neslúži obyvateľom mesta, a preto nie je verejným priestranstvom. Rovnako ako okresný súd vychádzal zo svojho skoršieho rozhodnutia v obdobnej veci, ktoré bolo preskúmané uznesením najvyššieho súdu (4Cdo/211/2019), s ktorým sa stotožnil.

4. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie. Porušenie práva na spravodlivý proces podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) identifikoval v neodôvodnení nároku žalovaného mesta užívať jeho pozemok. Vytkol, že krajský súd sa obmedzil len na posúdenie náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva zmenou územného plánu. Nesprávne právne posúdenie spojené s rozdielnosťou rozhodnutí najvyššieho súdu podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP videl v rozpore s rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/52/2009. Podľa sťažovateľa bolo bez významu, či pozemok mesto alebo jeho obyvatelia užívali. Významné bolo, že zmenou územného plánu bol vylúčený z užívania pozemku bez náhrady, a tým sa mesto bezdôvodne obohatilo. Za rozhodujúcu právnu otázku považoval posúdenie, či za obmedzenie jeho vlastníckeho práva zmenou územného plánu mu patrí náhrada. Podľa sťažovateľa krajský súd založil rozhodnutie na rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/211/2019, podľa ktorého mu náhrada nepatrí, no podľa rozhodnutia sp. zn. 4Cdo/52/2009 mu náhrada patrí.

5. Ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením najvyšší súd dovolanie sťažovateľa odmietol. K dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP bol toho názoru, že rozhodnutie krajského súdu je dostatočne odôvodnené. K dovolaciemu dôvodu nesprávneho právneho posúdenia najvyšší súd uviedol, že jeho rozhodnutie sp. zn. 4Cdo/211/2019 sa týka skutkovo totožnej veci a už v tomto rozhodnutí sa vysporiadal s tým, že nie je dôvod aplikovať závery rozhodnutia sp. zn. 4Cdo/52/2009. K nesprávnemu právnemu posúdeniu doslovne odcitoval z rozhodnutia sp. zn. 4Cdo/211/2019, z ktorého vyplýva, že v rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/52/2009 dospel k záveru, že ak nie je občianskoprávne usporiadané užívanie verejného priestranstva na pozemkoch tretej osoby, ide o bezdôvodné obohatenie obce plnením bez právneho dôvodu. Rozhodnutie sp. zn. 4Cdo/52/2009 sa však týkalo pozemku, ktorý bol verejnou zeleňou v bytovej zástavbe, obyvatelia ho užívali ako pozemok pri bytovom dome, na ktorom bol prístupový chodník k domu, kanalizácia, vodovod a ďalšie prípojky, oplotením by bol znemožnený prístup do bytového domu a narušila by sa funkcia priestoru so zhoršením uspokojovania potrieb obyvateľov. Najvyšší súd uviedol, že vo veci sp. zn. 4Cdo/211/2019 však šlo o pozemok, ktorý bol v územnom pláne mesta označený ako verejná zeleň, no nebol v obytnej zóne, nebol udržiavaný a nijak neslúžil mestu a jeho obyvateľom, ktorí ho neužívali.

6. Podľa najvyššieho súdu žalované mesto a ani jeho obyvatelia sťažovateľa nijak neobmedzovali v užívacích právach. Najvyšší súd uzavrel, že jeho rozhodnutie sp. zn. 4Cdo/52/2009 sa pre odlišné skutkové východiská na vec sťažovateľa nevzťahuje, čo vylučuje prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Rozdielnosť skutkových východísk rozhodnutí vylučuje prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP. V závere najvyšší súd odkázal

na rozhodnutia ústavného súdu, podľa ktorých stavebný zákon umožňuje aktualizáciu územného plánu a v rámci tohto procesu možno obci predkladať vlastné projekty využitia pozemku (III. ÚS 176/03) a schválenou územnoplánovacou dokumentáciou môže dôjsť k obmedzeniu vlastníckeho práva, no územnému plánu obce chýba konkrétny vzťah k vlastníckym právam v ich ústavnej či zákonnej rovine (II. ÚS 103/02).

III.

7. Sťažovateľ rekapituluje rozhodnutia všeobecných súdov. Pre úplnosť dodáva, že obdobného nároku sa proti mestu domáhal aj v konaní, ktoré bolo na všeobecných súdoch skončené uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/211/2019, pričom jeho ústavná sťažnosť proti tomuto uzneseniu bola odmietnutá uznesením ústavného súdu (I. ÚS 587/2022). Podľa sťažovateľa si mesto zmenou územného plánu uzurpovalo využitie jeho pozemku, ktorý už nemôže užívať ako stavebný pozemok. Súd však jeho vlastníckemu právu neposkytli ochranu. Považuje za absurdné, ak mesto najprv pozemok určilo pre verejnú zeleň, no následne súdy rozhodli, že nejde o verejnú priestranosť. Sťažovateľ sa nestotožňuje so záverom najvyššieho súdu, podľa ktorého sa na jeho vec nevzťahuje rozhodnutie sp. zn. 4Cdo/52/2009. Ďalej však rozvíja svoje úvahy o tom, že zmenou určenia jeho pozemku v územnom pláne došlo k zásahu do jeho vlastníckeho práva, keďže určením pozemku pre verejnú zeleň mesto jeho pozemok dalo do užívania vopred neurčenému okruhu osôb.

8. Sťažovateľ je toho názoru, že súdy porušili jeho právo na spravodlivý proces, keďže krajský súd riadne neodôvodnil neopodstatnenosť jeho nároku a obmedzil sa len na posúdenie užívania pozemku mestom bez toho, aby posúdil zmenu územného plánu. To nenapravil ani najvyšší súd, ktorý len odcitoval závery rozhodnutí ústavného súdu bez bližšieho vysvetlenia ich použiteľnosti na jeho vec.

IV.

9. Vo vzťahu k rozsudku krajského súdu nie je daná právomoc ústavného súdu na jej prerokovanie. Nedostatočnosť odôvodnenia rozsudku krajského súdu a jeho právne závery vedúce k zamietnutiu žaloby sťažovateľ namietal dovolaním, o ktorom rozhodol najvyšší súd ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením. Právomoc najvyššieho súdu rozhodnúť o dovolaní sťažovateľa vylučuje právomoc ústavného súdu vo vzťahu k rozsudku krajského súdu. Preto bola ústavná sťažnosť v rozsahu proti rozsudku krajského súdu podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) odmietnutá.

10. V rozsahu proti uzneseniu najvyššieho súdu je ústavná sťažnosť zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietnutá. Z hľadiska ústavného posúdenia tohto uznesenia treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť dovolania a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby táto interpretácia nebola svojvoľná, ale i formalistická a aby bola čo najustálenejšia (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010).

11. Sťažovateľ rovnako ako v dovolaní proti rozsudku krajského súdu vychádza z toho, že rozsudok krajského súdu nebol dostatočne odôvodnený. Porušenie ústavných práv vyvodzuje z toho, že tento nedostatok nenapravil ani najvyšší súd na základe jeho dovolania z dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP. Pri posúdení dostatočnosti odôvodnenia rozsudku krajského súdu treba vychádzať z toho, že toto nadväzuje na odôvodnenie rozsudku okresného súdu. Z odôvodnenia rozhodnutia okresného súdu vyplýva, že vychádzal z nesporného skutkového stavu, ktorý spočíval v tom, že pôvodne bol pozemok sťažovateľa územným plánom určený na občiansku vybavenosť, čo bolo v roku 2010 zmenené tak, že ide o pozemok určený na verejnú zeleň, pričom pozemok obyvateľa mesta a ani mesto nijak neužívajú. Čo sa týka právneho posúdenia nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia, je zrejmé, že okresný súd vychádzal z toho, že rovnakú právnu otázku už riešil, a preto vychádzal z odkazu na svoje skoršie rozhodnutie a naň nadväzujúce rozhodnutie najvyššieho súdu (4Cdo/211/2019). Takto prístup k odôvodneniu nemožno považovať za nedostatočný, a preto rozporný s ústavnými právami sťažovateľa na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie. Keďže ide o záver procesného charakteru, vylúčené je porušenie ústavných práv sťažovateľa vlastníť majetok a na ochranu majetku.

12. Čo sa týka námietky, že krajský súd riadne neodôvodnil neopodstatnenosť nároku sťažovateľa a obmedzil sa len na posúdenie užívania jeho pozemku mestom bez toho, aby posúdil zmeny územného plánu, treba uviesť, že už z rozhodnutia okresného súdu je zrejmý odkaz na skoršie rozhodnutie v obdobnej veci, podľa ktorého zmenou územného plánu mesta sa z pozemku sťažovateľa nestalo verejné priestranstvo, ako aj na viacero rozhodnutí, z ktorých vyplýva, že územný plán stanovuje medze výkonu vlastníckeho práva, za čo vlastníkovi pri jeho zmene nepatrí náhrada. Z tejto argumentácie je zrejmé, čo bolo dôvodom zamietnutia žaloby, ktorou sa sťažovateľ proti mestu nedomáhal náhrady, ale vydania bezdôvodného obohatenia. Už okresný súd sa jasne vyjadril k charakteru zmeny územného plánu tak, že z nej nemožno vyvodiť povinnosť mesta nahradiť vlastníkovi prípadnú ujmu spôsobenú zmenou stavebného určenia pozemku. Na ústavnej udržateľnosti odôvodnenia nemení nič ani to, že najvyšší súd na okraj odkázal na rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých je zrejmý právny názor o ústavnej udržateľnosti záveru, podľa ktorého sa so zmenou určenia využitia pozemku v územnom pláne nespája povinnosť obce poskytnúť vlastníkovi pozemku náhradu.

13. Druhá rovina argumentácie sťažovateľa spočíva v závere, že mu všeobecné súdy neposkytli ochranu jeho vlastníckeho práva, ktoré si uzurpovalo mesto zmenou územného plánu. Táto argumentácia vôbec nerozlišuje to, či k porušeniu ústavných práv došlo rozsudkom krajského súdu alebo uznesením najvyššieho súdu. Z priebehu konania na všeobecných súdoch je však zrejmé, že sťažovateľ nesprávne právnym záverom krajského súdu identifikoval v odklone krajského súdu od skoršieho rozhodnutia najvyššieho súdu (4Cdo/52/2009) a v rozpore tohto skoršieho rozhodnutia s právnym názorom najvyššieho súdu v jeho skoršej, no skutkovo rovnakej veci (4Cdo/211/2019). Na takto jasne nastolenú otázku najvyšší súd reagoval podrobným rozborom skutkových odlišností týchto dvoch rozhodnutí, z ktorých dospel k záveru, že skoršie rozhodnutie (4Cdo/52/2009) vychádza z celkom inej skutkovej situácie.

14. Rozlišovanie skutkových východísk dvoch rozhodnutí najvyššieho súdu sťažovateľ v ústavnej sťažnosti vôbec nenamieta. Z argumentácie najvyššieho súdu však sú zrejmé okolnosti, ktoré najvyšší súd viedli k racionálnemu záveru, že medzi jeho dvoma rozhodnutiami nie je rozpor, a preto nemožno dospieť k tomu, že by otázka nároku sťažovateľa bola najvyšším súdom riešená

rozdielne tak, ako to predpokladá § 421 ods. 1 písm. c) CSP, alebo že by sa krajský súd odklonil od záveru skoršieho rozhodnutia najvyššieho súdu, čo môže založiť prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Preto nemožno dospieť k záveru, že by najvyšší súd vo vzťahu k dovolaniu sťažovateľa z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia pristúpil svojvoľne, formalisticky alebo v rozpore s podmienkami prípustnosti dovolania tak, ako ich stanovuje CSP. To vylučuje záver, že by rozhodnutím najvyššieho súdu došlo k porušeniu ústavných práv sťažovateľa na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie. Vzhľadom na to, že ide o záver procesného charakteru, je vylúčené porušenie ústavných práv sťažovateľa vlastniť majetok a na ochranu majetku.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. mája 2024

Robert Šorl
predseda senátu